

İSLAM KÜLTÜR VE MEDENİYETİ DERS NOTLARI

2.ÜNİTE

İSLAM KÜLTÜR VE MEDENİYETİNİN ESASLARI

ABDULKERİM BAKIR
İHL Meslek Dersleri Öğretmeni

2. ÜNİTE İSLAM KÜLTÜR VE MEDENİYETİNİN ESASLARI

1. İslam Kültür ve Medeniyetinin Esasları

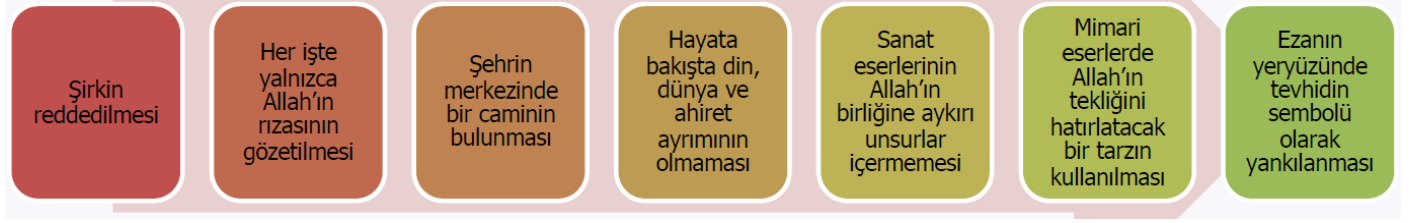
Kültür ve medeniyet; **dinî, siyasi, sosyal, ekonomik, ilmî ve sanatsal alanlardaki gelişmelerle** zaman ve mekân içerisinde oluşur. Medeniyetler, **kendilerine özgü esaslar sayesinde birbirlerinden ayırt edilirler**. İslam kültür ve medeniyetinin de üzerine kurulu olduğu temel esasları vardır.

Tevhid Hürriyet Özgünlük Evrensellik İlmilik Yerellik Sulh

1.1. Tevhid

- Tevhid inancı, İslam ümmetinin ilim, sanat, düşünce ve sosyal hayatının her alanında etkili olmuştur.
- İslam medeniyeti tevhidi **yani bütüncül bir âlem/varlık anlayışına sahiptir**.
- İslam inancında **Allah (c.c.) her şeyin tek yaratıcısı ve tek sahibidir**.

Tevhid inancının Müslümanların hayatına etkileri:

İslam Medeniyeti ve Hürriyet

1.2. Hürriyet

- Hürriyet **kişinin kendi iradesiyle karar verebilme ve kararını uygulamaya koyabilme özgürlüğüdür**.
- Her **insan hür olarak yaratılmıştır**. Hürriyet doğuştan gelen temel bir hakktır.
- İslam'da hürriyet dinî, ahlaki, hukuki ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak ele alınır.
- İslam'da hürriyet, **insanın yalnızca Allah'a (c.c.) kulluk ederek, bütün dünyevi otoritelerden kurtulmasıdır**.
- Allah'a kul olmak kişiyi kendi nefsi dahil köleleştiren her türlü gücün baskısı ve boyunduruğu altına girmekten korur.

1.3. İlmilik

- İslamiyet, yeryüzünde **insanlığı ilme sevk eden** ve ilim tahsilini ibadet sayan yegâne dindir. Bu yüzden **İslam medeniyeti ilim medeniyeti** olarak nitelendirilir.
- Müslümanlar **vahyin rehberliğinde bilginin kaynağıyla güçlü bir irtibat kurarak** sürekli edindikleri yeni tecrübelerle İslam medeniyetini zirveye taşımışlardır.
- İlmî çalışmalarda gösterilen gayret; **mantık, kelam, felsefe, hadis, tefsir, fıkıh, tarih, dil, fizik, kimya, matematik, tıp ve astronomi gibi ilimlerin gelişmesini** sağlamıştır.

1.4. Özgünlük

- İslam medeniyeti, karşılaştığı **İran, Yunan ve Hint gibi medeniyetlerden aldıklarını İslam potasında eritmiştir**.
- Devraldığı mirasın, **tevhide uygun olanını kullanmış, aykırı olanlarını ise ya ıslah etmiş ya da reddetmiştir**.
- İslam medeniyeti **eklektik, taklitçi ya da öykünmeci bir tutum içinde olmamış; kendine özgü yapısını her zaman korumuş, özgün eserler vermiştir**.

1.5. Yerellik

- İslam medeniyeti **yerel değerleri her zaman göz önünde bulundurmuş**; yayıldığı bölgelerdeki **kültürel farklılıkları zenginlik olarak** değerlendirmiştir.
- **Kültürel asimilasyona karşı çıkmış**; yerel olana zarar vermemiş ve onu korumuştur.
- Böylece Araplar, Türkler, Hintliler ve diğer İslam toplulukları farklı yerel kimlikleriyle İslam medeniyetini meydana getirmişlerdir.

1.6. Evrensellik

- İslam sadece belli bir kavme değil, **tüm insanlığa gönderilmiştir**.
- Hz. Peygamber'in **son peygamber olması** İslam'ın insanlığın kıyamete kadar **bütün ihtiyaçlarına cevap vereceği** anlamına gelir.
- **İslam medeniyeti, kaynağı, içeriği ve mesajı itibarıyla evrenseldir**. Meydana getirdiği eserler tüm insanlığa hitap eder.

1.7. Sulh

- İslam kelimesinin bir anlamı da **barış ve esenliktir**.
- İslam'da **sulh ve cihad birbirini tamamlayan** iki olgudur. İslam adaleti hâkim kılarak toplumsal barışı tesis eder.
- Müslümanlar fethettikleri hiçbir ülkede **din birliği siyaseti gütmemişler**, dinî çoğulculuğu sosyal bir esas olarak kabul etmişlerdir.

2. İslam Kültür ve Medeniyetinde Yönetim Anlayışının Esasları

- Müslümanlar **hakikat, adalet, iyilik ve güzellik değerleri üzerine erdemli bir toplum** meydana getirmekle vazifelidirler.
- Yönetim ise erdemli toplumu oluşturacak yöntemleri uygulama faaliyetidir.
- Hz. Peygamber döneminde İslam devletinin kurumsallaşması başlamış; tarihinin ilerleyen dönemlerinde bu kurumsallaşma gelişerek devam etmiştir.

İslam Kültür ve Medeniyetinde **yönetim anlayışının esasları** şu şekilde sıralanır.

Emanet Adalet Liyakat İstişare Meşruiyet

2.1. Emanet

- İslam medeniyetindeki yönetim anlayışında **emanet maddi ve manevi bir sorumluluktur**.
- Yönetim yetkileri, hizmet makamları ve kamu malları da **birer emanettir**. Müslüman yöneticiler her işlerinde emanet şuuruyla hareket ederler.
- Yönetenlerin yapıp ettiklerinden, tutum ve davranışlarından **yönetilenler sorumlu** tutulmuştur.

2.2. Adalet

- İslam'ın **herkese eşit şartlarda uygulanmasını** istediği adalet, bir ibadet gibi kabul edilmektedir.
- İslam, yöneticileri **halka adil davranmakla sorumlu tutmuş**; yönetici seçiminde **adalet**, en önemli ölçütlerden biri sayılmıştır.

2.3. Liyakat

- Liyakat **kişinin iman sahibi, adil, ahlaklı, ileri görüşlü, anlayışlı, sabırlı, dayanıklı, maharetli gibi vasıflara sahip** olmasını ifade eder.
- İslam dini **işi hak edene verme, doğru kişiyi görevlendirme ilkesini** esas almıştır.

2.4. İstişare

- Yönetimde **işlerin karşılıklı danışılarak karara bağlanmasına ve yürütülmesine istişare** denir.
- **Hz. Peygamber Müslümanlara şûrayı emrettiği** gibi kendisi de genel ya da özel işlerinde ashâbı ile görüş alışverişinde bulunmuştur.

2.5. Meşruiyet

- Meşruiyet; **genel ahlak ve hukuka uygun** olmak demektir.
- İslami yönetimde meşruiyet; **dinî, ahlaki, hukuki yönden olumlu bir değer taşıyan** ve dinin onayladığı düzenlemelerdir.
- Meşruiyet, **ilahi kanunun üstünlüğüne** dayanır.
- Müslüman yöneticiler, **yetki bakımından Allah'ın (c.c.) hükümlerinin uygulayıcılarıdır.**
- Yöneticiler, yasama, yürütme ve hükümde keyfilik yapamaz; **herhangi bir ferde yahut zümreye ayrıcalıklı davranamaz.**

Müslüman Yönetici

- ✓ Kendisine verilen görevin **emanet** olduğunu bilir.
- ✓ İşleri **liyakat** sahiplerine verir.
- ✓ Yönetimi **meşru temeller** üzere kuruludur.
- ✓ Hukuk önünde bütün **fertlerin eşitliğini** sağlar.
- ✓ **Emanete ihanet** etmez.
- ✓ Toplumu **adaletle** yönetir.
- ✓ İşlerini **istişareyle** yürütür.
- ✓ **Liyakat** sahibidir.